

EU-del - økonomiske saker. Rapport for andre halvår 2006

(Halvårsrapporten omfatter økonomiske saker. En egen rapport om finansielle tjenester vil bli utarbeidet med det første.)

Sammendrag

- *Den sterke økonomiske veksten i EU i første halvår 2006 flatet noe ut i andre halvår, men er fortsatt solid. I løpet av høsten oppjusterte Europakommisjonen og Den europeiske sentralbanken (ECB) BNP-anslagene for euroområdet i 2006 til 2½ - 2¾ pst., som er det høyeste nivået på seks år. Veksten ventes å holde seg over 2 pst. i år og neste år. Arbeidsmarkedet utvikler seg også langt mer positivt enn tidligere anslått med en ledighet under bunnivået i det forrige konjunkturoppsvinget rundt årtusenskiftet. Inflasjonen ventes å komme under ECBs tak på 2 pst. i 2008.*
- *Til tross for svak økonomisk vekst ble euroområdets budsjettunderskudd redusert fra 2,8 pst. av BNP i 2004 til 2,4 pst. i 2005. Konsolideringen ventes å fortsette slik at underskuddet i 2008 kommer ned på 1¼ pst. av BNP.*
- *Erfaringene etter ett år med revidert Stabilitets- og vekstpakt vurderes som jevnt over gode, særlig når det gjelder korreksjonsdelen (der fleksibiliteten til å gi lenger tid til oppretting av for store budsjettunderskudd er utnyttet). Oppfølgingen av den forebyggende delen – med vekt på konsolidering i gode tider – har variert betydelig mellom land.*
- *Elleve land, herunder fem euroland, er for tiden underlagt den såkalte underskuddsproseduren. Kommisjonen har anbefalt at Ecofin med det første vedtar å avslutte prosedyren mot Frankrike etter underskudd under terskelverdien i Stabilitets- og vekstpakten to år på rad. Tyskland kom også under terskelverdien på 3 pst. av BNP i 2006 som følge av den sterke økonomiske veksten. Med utsikter til ytterligere reduksjon i år har økonomikommisær Almunia antydnet at en tilsvarende anbefaling kan komme for Tyskland i overskuelig fremtid. Det samme kan skje for Hellas.*
- *Kommisjonen offentliggjorde høsten 2006 en omfattende rapport om utfordringer for nåværende og fremtidige euromedlemmer. Ulike politikkvalg har ført til svært ulik konkurransevnesituasjon mellom dagens medlemmer. Portugal, som i dag er i et økonomisk uføre etter en årrekke med lav finanspolitisk disiplin og manglende reforminnsats, trekkes frem som et eksempel nye euroland ikke bør etterfølge.*
- *Etter å ha holdt styringsrenten uendret i 2½ år, har ECB siden desember 2005 økt denne fra 2 til 3,50 pst. i seks like store sprang. Banken har signalisert ytterligere innstramminger i 2007.*
- *Kommisjonen la nylig frem en rapport ved femårsmarkeringen for innføringen av eurosedler og -mynter, der en søker å avlive myten om at euroen har ført til økt inflasjon samtidig som en trekker frem de lite pååktede fordelene ved fellesvalutaen.*
- *Diskusjonen om rollefordelingen og en nærmere koordinering mellom Eurogruppen og ECB har fortsatt i andre halvår. Særlig har franske politikere tatt til orde for at Eurogruppen må få ansvaret for valutapolitikken.*
- *Slovenia innførte euro som ny valuta fra 1.1.2007. Overgangen synes så langt å ha vært vellykket. Tolar opphører som betalingsmiddel etter 14 dager, men kan veksles inn uten kostnader også etter dette tidspunkt.*
- *Kommisjonen og ECB vurderte i konvergensrapportene sist høst at Kypros og Malta ser ut til å være i rute til å kunne innføre euro fra kommende årsskifte. For de resterende nye medlemslandene fra 2004 er situasjonen langt mer uklar. De fleste av disse har*

frafalt sine tidligere måldatoer for inntreden uten å fastsette nye. De praktiske forberedelsene varierer også betydelig mellom landene. De tre største vil ikke kunne innføre euro før etter 2010.

- *I sin rapport til vårtoppmøtet i mars 2007 om arbeidet med Lisboastrategien vektlegger Kommisjonen den positive utviklingen det siste året. Hovedbudskapet er at det sterke økonomiske oppsvinget gir en enestående mulighet til å sette fart på reformene. Rådet oppfordres til å vedta anbefalinger til hvert enkelt medlemsland for å bistå i reformarbeidet.*
- *Luxembourgs stats- og finansminister, Jean-Claude Juncker, påbegynte 1.1.2007 sin andre toårsperiode som formann for Eurogruppen.*
- *Bulgaria og Romania ble EU-medlemmer fra 1.1.2007. Forhandlingene om deltakelse i EØS pågår.*
- *Tyskland overtok formannskapet i EU fra 1.1.2007.*

1 Økonomisk utvikling

Europakommisjonens økonomiske høstprognoser 2006 ble lagt frem 6. november med følgende anslag for hovedstørrelsene:

- Anslaget for den økonomiske veksten i 2006 er markert oppjustert sammenlignet med vårprognosen (mai 2006) pga. sterk vekst i første halvår. Den innenlandske etterspørselen, særlig næringslivets investeringer, har tatt seg markert opp. Disse er nå de viktigste drivkreftene bak veksten. For euroområdet er oppjusteringen fra 2,1 pst. til 2,6 pst. Anslaget for EU-25 er 2,8 pst. BNP-veksten i 2006 er den høyeste siden 2000. I 2005 var veksten beskjedne 1,4 pst. i euroområdet og 1,7 pst. i EU.

BNP-veksten i euroområdet ventes å avta til 2-2¼ pst. i 2007 og 2008. Også for 2007 er dette en oppjustering sammenlignet med vårprognosen, mens 2008-anslag gis for første gang. I EU for øvrig, særlig i de nye medlemslandene, anslås veksten fortsatt å ligge markert høyere slik at EU samlet ventes å vokse med 2½ pst.

Kommisjonen fremfører at den mer balanserte veksten i EU og euroområdet og strukturreformer burde skape grunnlag for en viss økning i vekstpotensialet. Vekstpotensialet er anslått å øke med inntil ¼ prosentpoeng både i euroområdet og EU samlet fra et bunnpunkt i 2004 til hhv. 2 ¼ og 2 ½ pst. mot slutten av anslagsperioden. Kommisjonen ser derfor for seg en mer varig ekspansjon enn i tidligere oppgangskonjunkturer. Ved utgangen av 2008 er ledig produksjonskapasitet (output gap) beregnet til ½ pst. av BNP.

Risikobildet anses som relativt balansert. Risikoen for svakere utvikling enn lagt til grunn er knyttet til eksterne forhold. Boligsektoren kan bidra til at avmatningen i USA blir sterkere enn lagt til grunn. Samtidig er det fare for ukontrollert avvikling av de globale makroøkonomiske ubalansene. Innenlandske forhold, som sysselsettingsutviklingen og virkningene av gjennomførte strukturreformer, kan bidra til sterkere vekst. Oljeprisen kan gå begge veier.

- Med en antatt inflasjon på 2,2 pst. i 2006 vil 1999 fortsatt være det eneste året siden innføringen av euro med en prisstigning under ECBs tak på 2 pst. Prisstigningen ventes å avta til hhv. 2,1 og 1,9 pst. de to neste årene.

- Utviklingen i arbeidsmarkedet har vært meget positiv de siste par årene. Arbeidsledigheten i euroområdet faller fra 9 pst. i 2004 til 8 pst. i 2006 og gradvis videre til 7½ pst. i 2008. Dette vil i så fall være ½ prosentpoeng under lavnivået i forrige konjunkturtopp rundt årtusenskiftet. EU samlet har en omtrent parallell utvikling. Sysselsettingsveksten er anslått til 1½ pst. i 2006 og 1 pst. i hvert av de to neste årene både i euroområdet og EU samlet. Dette innebærer at 7 millioner nye arbeidsplasser, herav 5 millioner i euroområdet, skapes i perioden 2006-08. Dette vil bringe yrkesfrekvensen opp fra 63¾ pst. i 2005 til 65½ i 2008.
- De offentlige finansene utvikler seg også bedre enn tidligere lagt til grunn. I euroområdet ventes budsjettunderskuddet å avta fra 2 pst. av BNP i 2006 via 1,5 pst. i 2007 til 1,3 pst. i 2008. For 2007 er dette en forbedring på 0,8 prosentpoeng fra vårprognosen. EU samlet har en tilsvarende utvikling. Mens hovedårsaken til forbedringen i 2006 er høyere skatteinntekter, vil utgiftsbegrensninger stå sentralt i 2007. Så sent som i 2003 var det samlede underskuddet 3 pst av BNP for begge aggregatene. To euroland og tre øvrige land vil likevel overskride Stabilitets- og vekstpaktens grense på 3.0 pst. Den offentlige gjelden i euroområdet anslås å falle fra vel 70 pst. av BNP i 2005 til 67 pst. i 2008.
- Anslagene er basert på en oljepris på 66 dollar pr. fat i 2006 og 2007, samt 68 dollar pr. fat i 2008.

Euroområdet¹. Anslag over økonomiske hovedstørrelser:

Prosentvis endring pr. år

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
<i>BNP-vekst</i>	0,8	2,0	1,4	2,6	2,1	2,2
<i>Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken)</i>	8,7	8,9	8,6	8,0	7,7	7,4
<i>Inflasjon (harmonisert KPI)</i>	2,1	2,1	2,2	2,2	2,1	1,9
<i>Offentlig budsjettbalanse (pst. av BNP)</i>	-3,1	-2,8	-2,4	-2,0	-1,5	-1,3
<i>Memo: BNP-vekst EU-25</i>	1,3	2,4	1,7	2,8	2,4	2,4
<i>Vekst i verdensøkonomien</i>	4,1	5,3	4,9	5,1	4,6	4,7

Den europeiske sentralbankens (ECB) siste prognoser, offentliggjort i forbindelse med rentemøtet 7. desember, viser et marginalt mer optimistisk bilde med midtpunkter i anslagene for BNP-vekst i hvert av årene 2006-08 en tidels prosentpoeng over Kommisjonens anslag. Også i ECBs anslag kommer inflasjonen ned i 1,9 pst. i 2008. Beregningene er basert på korte eurorenter på gjennomsnittlig 4,0 pst. i år og 3,8 pst. neste år i tråd med markedets forventninger på anslagstidspunktet. Gjennomsnittlig oljepris er ventet å falle fra 65,5 dollar/fat i 2006 til 64,6 dollar/fat i år for så å øke til 67,2 dollar/fat i 2008.

Det er også offentliggjort **statistikk og indikatorer** som tyder på at den positive utviklingen i EU fortsetter - om enn i et lavere tempo enn i første halvår 2006.

Eurostat offentliggjorde 30. november det første ordinære anslaget på **BNP-veksten i 3. kvartal**, som viser 0,5 pst. for euroområdet og 0,6 pst. for EU samlet. Blant de landene det

¹ Slovenia, som innfører euro fra 1.1.2007, inngår i aggregatet euroområdet både for historiske tall og anslag.

foreligger tall for er sterkest vekst registrert i Hellas og Slovakia, som begge har kvartalsvis vekst på over 2 pst. (over 8 pst. omregnet til årlig rate). Blant de største eurolandene vokser Tyskland raskest med 0,6 pst. (ca. 2,5 pst. årlig rate), fulgt av Italia med halvparten av dette og Frankrike med nullvekst. Storbritannia holder seg stabilt på en kvartalsvekst på 0,7 pst.

De siste beregningene på Kommissjonens dynamiske *faktormodell for kvartalsanslag for euroområdet* antyder en vekst i tiden fremover på om lag samme nivå som i 3. kvartal. Midtpunktene i modellberegningen er som følger:

4Q 2006	0,50 pst. (intervall 0,3-0,7 pst.)
1Q 2007	0,55 pst. (intervall 0,3-0,8 pst.)
2Q 2007	0,60 pst. (intervall 0,3-0,9 pst.)

Eurostats tall for for 3. kvartal, samt modellberegningene for 4. kvartal 2006 og 2. kvartal 2007 ligger ett tiddel under kvartalsprofilen i Kommissjonens høstprognose. Dette oppveies av at modellresultatet for 1. kvartal 2007 ligger 0,35 prosentpoeng over. Dette skyldes at nedturen i Tyskland i dette kvartalet som følge av momsøkningen 1.1.2007 nå er ventet å bli langt mindre enn tidligere anslått. En ytterligere markert fall i arbeidsledigheten mot slutten av fjoråret og en økning i IFOs næringslivsindeks i desember til det høyeste nivået på 16 år, underbygger en slik utvikling.

Samleindikatoren for tillitsutviklingen i næringslivet og blant forbrukerne i euroområdet og EU samlet hadde en mindre tilbakegang i desember 2006. For begge aggregatene er indikatorene fortsatt på det høyeste siden begynnelsen av 2001. I Tyskland og euroområdet samlet viste forbrukertilliten fortsatt økning. En annen indikator for utviklingen i euroområdet, Business Climate Indicator, nådde i desember sitt høyeste nivå noensinne.

Som følge av lavere oljepriser kom *euroområdets inflasjon* i september 2006 under ECBs tak på 2 pst. for første gang på lang tid. Etter et ytterligere fall i oktober til 1,6 pst., steg den harmoniserte konsumprisindeksen (HICP) til 1,9 pst. i november. Flashestimatet for desember viser samme nivå.

Utviklingen i *arbeidsmarkedet* har i de siste månedene utviklet seg enda sterkere enn anslått i høstprognosen. Arbeidsledigheten i euroområdet falt i november 2006 til 7,6 pst., som er under bunnivået i forrige konjunkturoppgang rundt årtusenskiftet. Nivået er også lavere enn Kommissjonens anslag for 2007. Utviklingen i det siste har vært særlig sterk i Tyskland, der ledigheten falt fra 8,5 pst. i september til 8,0 pst. i november. I Nederland og Danmark har ledigheten nå kommet under 4 pst. Den solide sysselsettingsveksten fortsatte også i 3. kvartal.

Til tross for den sterke utviklingen i arbeidsmarkedet falt *lønnsveksten* i euroområdet til 2,0 pst. i 3. kvartal 2006 sammenlignet med samme tidspunkt året før. Det tilsvarende tallet for EU samlet var 2,6 pst. Lønnsveksten ligger for de aller fleste lands vedkommende under 5 pst., mens de tre baltiske troner ensomt på topp med 17-23 pst.

2 Budsjetutviklingen/finanspolitikken

Generelt

EU-kommissjonens årlige rapport om de offentlige finansene i medlemslandene, som ble offentliggjort 13. juni 2006, hadde særlig fokus på erfaringene ett år etter revisjonen av

Stabilitets- og vekstpakten. Erfaringene anses som jevnt over gode. Dette gjaldt særlig ”korreksjonsdelen”, som har gitt anledning til å ta bedre hensyn til den økonomiske situasjonen og de offentlige finansene i det enkelte land. Samtidig har gjennomslutningen i beslutningene økt. I enkeltsakene iht. underskuddsproseduren, der terskelen på 3 pst. av BNP og kriteriene er uendret, har det vært satt realistiske frister for gjenoppbygging av det for store budsjettunderskuddet. De anbefalte finanspolitiske tilpasningene har imidlertid fortsatt vært betydelige. En annen fordel som trekkes frem, er at budsjettkorreksjonene nå skal være strukturelle (permanente) forbedringer for å unngå ”skippertak” basert på engangstiltak eller midlertidige tiltak. I rapporten sier Kommisjonen seg også fornøyd med at en har beholdt det regelbaserte systemet, som innebærer likebehandling mellom landene.

Erfaringene med den *forebyggende delen*, der budsjettkonsolidering i gode tider står sentralt for å hindre for store underskudd i medlemslandene på mellomlang og lang sikt, har ikke vært fullt så gode. Flere land som ikke har oppfylt de mellomlangsiktige kravene², benytter ikke anledningen i år med høy vekst til tilstrekkelig konsolidering. Samtidig er det fare for at flere land gjentar en av de største feilene i europisk finanspolitikk de siste 30-40 årene ved å føre en prosyklisk politikk i gode tider. Rapporten inneholder en analytisk gjennomgang av problemstillinger vedr. finanspolitikken i ulike konjunkturfaser.

Basert på ovennevnte rapport vedtok Kommisjonen samme dag en egen melding (communication) til Rådet og Europaparlamentet om det første året med revidert Stabilitets- og vekstpakt.

I tillegg til en oppsummering av erfaringene det første år har Kommisjonen i meldingen blant annet identifisert følgende *viktige utfordringer*, som må tas alvorlig i tiden fremover:

- 1) Sikre budsjettkonsolidering i gode tider.
- 2) Økt fokus på langsiktig holdbare finanser.
- 3) Bedre kvalitet på statistikk knyttet til offentlige finanser.
- 4) Bedre synergi mellom finanspolitikk og økonomisk vekst.
- 5) Støtte utvikling av nasjonale budsjetttrammeverk/finanspolitiske regler og institusjoner.

Meldingen ble diskutert i *Ecofins møte 11. juli 2006*. I hovedsak var det enighet om Kommisjonens oppsummering av erfaringene. I rådskonklusjonen la Ecofin vekt på erfaringene hittil og hva som må gjøres på kort sikt (utnytte høykonjunkturen til å konsolidere, unngå prosyklisk finanspolitikk, land underlagt underskuddsproseduren må etterleve Rådets anbefalinger, ny forpliktelse blant medlemsland om å oppfylle mellomlangsiktige mål). Det ble ikke vist til Kommisjonens fempunktsliste.

Kortsiktig utvikling

I Kommisjonens høstprognose er det samlede *offentlige budsjettunderskuddet* i euroområdet anslått å ville komme ned i 2,0 pst. av BNP i 2006, som er om lag ½ prosentpoeng lavere enn i 2005. Basert på en forutsetning om uendret politikk ventes underskuddet å avta ytterligere til 1,5 pst. av BNP i 2007 og 1,3 pst. i 2008. Dermed er det samlede underskuddet mer enn halvert siden 2003 da det overskred Stabilitets- og vekstpaktens grense på 3 pst. av BNP for enkeltland. Mens reduksjonen i underskuddet i 2006 i første rekke skyldes høyere skatteinntekter, vil en større del i 2007 komme fra utgiftsbegrensninger. De strukturelle forbedringene i de to årene svarer til hhv. ¼ og ½ pst. av BNP. Kommisjonen uttrykker at

---

² Etter revisjonen varierer disse fra underskudd på maksimalt 1 pst. av BNP for land med lav gjeld og høyt vekstpotensial til balanse eller overskudd i land med høy gjeld og lavt vekstpotensial.

flere medlemsland burde utnyttet den høye økonomiske veksten i år til enda større konsolidering. EU samlet har en tilsvarende utvikling som i euroområdet

De nordiske landene er i en klasse for seg med gjennomsnittlige overskudd i prognoseperioden som varierer fra Danmarks vel 4 pst. av BNP til Sverige med 2½ pst. Også Spania, Irland, Nederland og Estland har overskudd i alle tre årene. Utviklingen i landene som er underlagt EF-traktens/Stabilitetspaktens underskuddsprosedyre er omtalt nedenfor.

Euroområdets samlede *offentlige gjeld* er anslått å avta fra i overkant av 70 pst. av BNP i 2005 til 67 pst. i 2008. Bare Italia vil da fortsatt ha en gjeld på mer enn ett års BNP, ettersom gjeldsgraden i Belgia og Hellas³ faller jevnt og trutt. Gjelden i ikke-eurolandene ligger gjennomgående langt lavere enn i euroområdet. Kun Malta og Ungarn overskrider konvergenskravet på 60 pst. av BNP.

Land underlagt underskuddsprosedyren

Country	Date of the Commission report (Article 104§3)	Council Decision on existence of excessive deficit (Art. 104.6)	Deadline for correction
<u>Hungary</u>	12 May 2004	5 July 2004	2008
<u>United Kingdom</u>	21 September 2005	24 January 2006	2006/2007
<u>Germany</u>	19 November 2002	21 January 2003	2007
<u>Portugal</u>	22 June 2005	20 September 2005	2008
<u>Italy</u>	7 June 2005	28 July 2005	2007
<u>Greece</u>	19 May 2004	5 July 2004	2006
<u>Czech Republic</u>	12 May 2004	5 July 2004	2008
<u>Malta</u>	12 May 2004	5 July 2004	2006
<u>Poland</u>	12 May 2004	5 July 2004	2007
<u>Slovakia</u>	12 May 2004	5 July 2004	2007
<u>France</u>	2 April 2003	3 June 2003	2005

Kilde: *Europakommisjonen*

³ Basert på BNP-tall godkjent av Eurostat. Greske myndigheter har selv foretatt en oppjustering av BNP med 25 pst. for bedre å ta hensyn til den samlede verdiskapningen (inklusive den uformelle) i landet.

I ovenstående oversikt fremgår vedtak som er gjort iht. de innledende bestemmelsene i underskuddsproseduren for land som fortsatt er underlagt denne. EF-traktatens artikkel 104.3 omtaler Kommisjonens første rapport om at det foreligger et for stort underskudd, mens Rådets første vedtak om dette er hjemlet i artikkel 104.6. Samtidig gir Rådet normalt en anbefaling iht. artikkel 104.7 om at vedkommende medlemsland må bringe situasjonen til opphør innen en gitt periode. Samtlige av Kommisjonens og Rådets tilrådinger beslutninger finnes ved å klikke på landene i tabellen.

I Malta, Slovakia og Tsjekkia har budsjettutviklingen vært slik at Kommisjonen ikke har vurdert det som nødvendig å skjerpe kravene⁴. For de resterende åtte landene har prosedyren gått videre til de påfølgende skritt.

Det vært relativt få formelle saker iht. underskuddsproseduren det siste halvåret.

Kypros

Ecofin vedtok 11.juli 2006 å oppheve underskuddsproseduren mot Kypros. Underskuddet er blitt redusert fra over 6 pst. av BNP i 2003 til 2,4 pst. i 2005. Både underskuddet og den offentlige gjelden, som kom ned i 70 pst. av BNP i 2005, ventes å avta ytterligere i årene som kommer. Se nærmere om omtale av utsiktene i avsnitt 6 nedenfor.

Ungarn

Ungarn har fått flere ”dommer” iht. underskuddsproseduren for manglende oppfølging av tidligere vedtak. Landet fikk også underkjent konvergensprogrammet for 2006. Iht. til det nye programmet, som ble lagt frem 1. september, skal budsjettunderskuddet reduseres fra 10 pst. av BNP (11,5 pst. før vedtatte budsjettkutt) i 2006 til 3 pst. av BNP i 2009 (ett år etter tidligere plan). Over halvparten av den strukturelle forbedringen planlegges å skje i 2007. Underskuddsreduksjonen er fordelt mellom skatteøkninger svarende til 4 pst. og utgiftskutt på 3 pst. av BNP. Det er betydelig risiko knyttet til anslagene.

Basert på innstilling fra Kommisjonen, som vektla at en betydelig del av innsparingene kommer tidlig, fattet Ecofin 10. oktober 2006 sitt tredje vedtak iht. EF-traktatens art. 104.7⁵. Fristen for å rette opp det for store underskuddet ble samtidig utsatt fra 2008 til 2009. (Konvergensprogrammet ble vedtatt samtidig.)

Polen

Basert på eget konvergensprogram vedtok Ecofin i juli 2004 (jf. fotnote 4) at Polen skulle få frist til 2007 med å rette opp det for store underskuddet.

---

⁴Kort tid etter tiltredelsen 1. mai 2004 ble seks av ti nye medlemsland underlagt underskuddsproseduren. Disse var Tsjekkia, Slovakia, Polen, Ungarn, Kypros og Malta. Fristen for å rette opp det for store underskuddet varierte fra land til land etter daværende budsjett situasjon og planene fremover. Estland, Latvia, Litauen og Slovenia oppfylte allerede ved inntredenen Maastricht-kriteriene for offentlige finanser.

⁵ Land som ikke deltar i eurosamarbeidet blir ikke gjenstand for de senere fasene av underskuddsproseduren, som i siste instans kan medføre rentefrie avsetninger og bøter. Konvergensland kan imidlertid bli ilagt sanksjoner som suspensjon av utbetalinger under Samhørighetsfondet. Kommissær Almunia antydte under pressekonferansen etter møtet at dette kunne bli aktuelt dersom Ungarn heller ikke denne gangen fulgte opp sitt eget program.

Polens budsjettunderskudd er redusert fra nær 4 pst. av BNP i 2004 til vel 2 pst. i 2006. Kommisjonens høstprognose viser at underskuddet i 2007 vil utgjøre 4 pst. av BNP⁶. Kommisjonen konkluderer med at utviklingen i Polens offentlige finanser ikke anses å være på linje med Rådets tidligere anbefaling om å korrigere det for store budsjettunderskuddet i 2007. Den anbefaler derfor at Ecofin gir Polen en anbefaling iht. art. 104.8, som konstaterer dette faktum.

Ecofin fattet 28. november vedtak i tråd med Kommisjonens innstilling. Rådet vil behandle en ny anbefaling iht. art. 104.7 med ny frist for å nå målet om et underskudd på maksimalt 3 pst. av BNP samtidig med behandlingen av det oppdaterte konvergensprogrammet.

Særlig Eurogruppen, men også Ecofin har i løpet av andre halvår 2006 vurdert *utviklingen i de øvrige underskuddslandene*. Situasjonen er som følger:

- *Portugal*, som ble underlagt underskuddsprosedyre for andre gang i september 2005 etter at den nye regjeringen hadde anslått underskuddet til over 6 pst. av BNP, har frist til 2008 med å bringe det for store underskuddet til opphør. Basert på vurderinger fra Kommisjonen vedtok Ecofin i juli 2006 at underskuddsprosedyren ikke skulle trappes opp ettersom Portugal i budsjettet for 2006 hadde vedtatt strukturelle innsparinger i tråd med Rådets tidligere vedtak. Tiltakene omfatter både økte inntekter (avgiftsøkninger og bedre skatteinnkreving) og reduserte utgifter (pensjoner og helsevesen). Risikoen for at målet ikke oppfylles ble vurdert som stor og utviklingen følges løpende. I Kommisjonens høstrapport, som er basert på uendret politikk, anslø et underskudd på 4 pst. av BNP i 2008. Ytterligere konsolidering synes således påkrevd.
- Ecofin vedtok i januar 2006 at *Storbritannia* hadde for stort underskudd (art. 104.6) og anbefalte (iht. art. 104.7) at landet innen seks måneder skulle presentere tiltak som gir en strukturell årlig bedring av budsjettbalansen svarende til 0,5 pst. av BNP, slik at underskuddet er under terskelverdien senest i budsjettåret 2006/07. Landet hadde allerede overskredet terskelverdien i Stabilitetspakten i 2003, 2004 og 2005 og var iht. Kommisjonens daværende anslag antatt å gjøre det også i 2006.

Basert på Kommisjonens vurderinger vedtok Ecofin 10. oktober 2006 at Storbritannia synes å være i rute med å få underskuddet under terskelverdien innen fristen. Det ble derfor ikke fattet nye vedtak iht. underskuddsprosedyren selv om den strukturelle forbedringen ikke oppfyller pålegget om 0,5 pst. av BNP. Risikoen for ikke å nå målet vurderes som stor. I høstprognosen anslår Kommisjonen en svak ytterligere underskuddsreduksjon i 2007 og 2008.

- *Tyskland* hadde et budsjettunderskudd på 3,3 pst. av BNP i 2005, ned fra 3,7 pst. året før. Ettersom dette var fjerde år med overskridelse av referanseverdien, vedtok Ecofin i mars 2006 - etter anbefaling fra Kommisjonen - å gi Tyskland et pålegg iht. art. 104.9 (mellomtrinnet i underskuddsprosedyren). I pålegget skal underskuddet under 3 pst. igjen innen 2007.

---

⁶ Underskuddet øker fra vel 2 pst. av BNP i 2006 til 4 pst. i 2007 som følge av Eurostats beslutning i 2004 som innebærer at individuelle aktuariske fondsbaserte pensjonsordninger fra april 2007 ikke lenger skal inngå i medlemslandenes offentlige finanser. Overskuddet i ordningen vil således ikke inngå i budsjettbalansen fra og med 2007. Justeringen svarer til 2 pst. av BNP.

Budsjettsituasjonen i Tyskland har vært gjenstand for jevnlig behandling i andre halvår 2006. Tyske myndigheter reduserte anslaget for underskuddet for 2006 fra 3,1 pst. (finansminister Steinbrücks redegjørelse i Ecofinmøtet i juli) til 2,1 pst. (det oppdaterte stabilitetsprogrammet i desember) av BNP i løpet av halvåret. Kommisjonens høstprognose viser 2,3 pst. av BNP. Dermed oppfylles Ecofins pålegg om å komme under terskelverdien ett år før tiden. Forbedringen skyldes høyere skatteinntekter som følge av den høyere økonomiske veksten. Underskuddet ventes å falle ytterligere til 1½ pst. av BNP i år og 1¼ pst. neste år.

Med utgangspunkt i utviklingen i den senere tiden og utsiktene fremover uttalte kommissær Almunia etter Eurogruppens møte 27. november at Kommisjonen i overskuelig fremtid trolig vil anbefale Ecofin å oppheve underskuddsproseduren mot Tyskland.

- Frankrike hadde for store underskudd i perioden 2002-04, men kom med 2,9 pst. av BNP så vidt under terskelverdien igjen i 2005. Forbedringen med 0,8 prosentpoeng fra året før skyldtes i stor grad engangstiltak.

Med utgangspunkt i at underskuddet er anslått å falle ytterligere i 2006 og påfølgende år til nær 2 pst. i 2008 samtidig som bruken av engangstiltak utfases, anbefalte Kommisjonen 29. november 2006 at Ecofin vedtar å avslutte underskuddsproseduren mot Frankrike. I rapporten legger Kommisjonen også vekt på at den langvarige økningen i landets offentlige gjeld snudde i 2006. Det er ventet at saken vil bli behandlet under det første Ecofinmøtet under det tyske formannskapet den 31. januar i år.

- Ecofin vedtok i juli 2005 å iverksette underskuddsprosedure (art. 104.7) mot Italia i tråd med Kommisjonens tilråding. Prosedyren ble iverksatt etter at Eurostat i mai 2005 hadde påvist underskudd på over 3 pst. av BNP i tre av de siste fire årene. I tillegg anslo Kommisjonen at underskuddet i 2005 og 2006 ville øke ytterligere dersom konsolideringstiltak ikke ble iverksatt. På grunn av pågående nedgangskonjunktur fikk Italia frist til 2007 med å rette opp det for store underskuddet.

I Kommisjonens høstprognose er det anslått at Italia, som det eneste blant landene med for store underskudd, vil få en økning i underskuddet fra 2005 til 2006. Dette skyldes store tilbakebetalinger av skatt etter en kjennelse av EF-domstolen. Underskuddet ventes å falle fra 4,7 pst. av BNP i fjor til så vidt under 3 pst. i år for så å overskride svakt i 2008 dersom ytterligere tiltak ikke iverksettes. Dersom Italia oppfyller anslaget, vil de tre største eurolandene i 2007 ha underskudd under 3 pst. av BNP for første gang siden 2000.

- Hellas ble underlagt første skritt (art. 104.6 og 104.7) i underskuddsproseduren i juli 2004 for kontinuerlig for store underskudd siden før inntreden i ØMUs tredje fase (etter at det ble oppdaget betydelig feilrapportering). Ecofin vedtok å gå til neste skritt i prosedyren (art. 104.9) i februar 2005 som følge av at Hellas ikke hadde gjennomført effektive tiltak i tråd med tidligere vedtak. Landet fikk frist til 2006 med å få budsjettunderskuddet under 3 pst. av BNP.

I høstprognosen har Kommisjonen anslått at det greske underskuddet vil bli halvert fra 2005 til 2½ pst. av BNP i 2006 – et nivå som ventes opprettholdt til 2008. På sitt

høyeste i 2004 var det nær 8 pst. Etter gjennomgangen av budsjettsituasjonen i Eurogruppens møte 27. november antydet kommissær Almunia at underskuddsproseduren mot landet trolig kunne avsluttes dersom den positive utviklingen ble bekreftet.

Langsiktige beregninger

Europakommisjonen presenterte 12. oktober 2006 en rapport om den langsiktige bærekraften i EUs offentlige finanser i lys av aldrende befolkning. Beregningene går frem til 2050.

Beregningene viser at de offentlige utgiftene til pensjoner, helsevesen og eldrepleie øker med 4,5 pst. av BNP fra 2004 til 2050 for EU samlet ved uendret politikk. Lavere utgifter til utdanning og arbeidsledighetstrygd virker i motsatt retning slik at nettoøkningen er 3,4 pst. av BNP. Euroområdet nettopp økning svarer til 3,8 pst. av BNP.

Uten reformer eller omlegging av finanspolitikken vil den offentlige gjelden øke fra dagens 63 pst. til 200 pst. av BNP i 2050. Dersom den reviderte Stabilitetspaktens mellomlangsiktige mål om balanse eller overskudd for land med høy gjeld og lavt vekstpotensial/balanse eller mindre overskudd for land med lav gjeld og høyt vekstpotensial realiseres innen 2010, vil gjelden ikke øke til mer enn 80 pst. av BNP. Fremskrivningene viser også at større økning i sysselsettingsgraden enn lagt til grunn, vil bidra markert til den finanspolitiske holdbarheten.

På grunnlag av dagens situasjon og fremskrivningene av budsjettkonsekvensene av "eldrebølgen" er landene delt i tre grupper etter risiko knyttet til den langsiktige holdbarheten av de offentlige finansene:

Risikogruppe	Land
Lav	Danmark, Sverige, Finland, Estland, Latvia, Litauen, Nederland, Østerrike og Polen
Middels	Belgia, Tyskland, Spania, Frankrike, Irland, Italia, Luxembourg, Malta, Slovakia og Storbritannia
Høy	Tsjekkia, Hellas, Kypros, Ungarn, Portugal og Slovenia

Den siste gruppen er kjennetegnet med meget stor stigning i de aldersrelaterte utgiftene. Her haster det med å gjennomføre reformer og konsolidering av budsjettene, særlig i Ungarn, Hellas og Portugal.

Mellomgruppen består av land som har betydelig økning i aldersrelaterte utgifter og dermed behov for reformer (Irland, Luxembourg og Spania), mens de fleste av de øvrige i denne gruppen må konsolidere budsjettene på mellomlang sikt. Italia har i tillegg meget høy offentlig gjeld.

Også i lavrisikogruppen er det usikkerhetsmomenter mht. den langsiktige budsjettutviklingen.

Kommisjonen tilrår følgende trepunktsstrategi for å håndtere budsjettutfordringene:

- Sunne offentlige finanser og raskere nedbygging av gjeld.
- Øke arbeidsproduktiviteten og sysselsettingsfrekvensen, særlig blant kvinner og eldre. Det vises til at sysselsettingsfrekvensen har økt fra 62,4 pst. i 2000 til 63,8 pst. i 2005, mens målet i Lisboastrategien var 70 pst. i 2010.
- Reform av pensjonssystemene, helsevesenet og i eldrepleien.

Lenken til rapporten finnes [her](#)

3 Euroområdet – utfordringer for nåværende og fremtidige medlemmer

EU Economy 2006 Review, som ble offentliggjort 22. november, er i sin helhet tilegnet utfordringene for land som allerede deltar eller skal delta i eurosamarbeidet. Rapporten er på 280 sider spekket med analyse.

Innledningsvis slår Kommissjonsrapporten fast at innføringen av euro uten tvil har vært en suksess. Valutaens internasjonale tillit har vært sterk, og euroen har endret det globale kapitalmarkedet. Euroområdet har stått godt i mot felles økonomiske sjokk siden 1999 (virkningene av dot.com-boblens sprekk, terroristangrepene 11. september 2001, sterk økning i oljeprisene de siste årene og de kontinuerlige globale ubalansene i utenriksøkonomien).

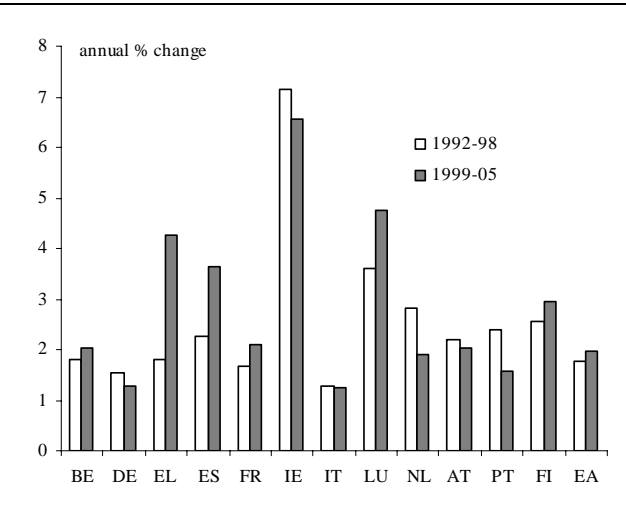
De pessimistiske spådommene før innføringen av euroen er således grundig gjort til skamme. En del land har trukket betydelige fordeler av å delta i valutaunionen, mens utviklingen i en del andre land – ikke minst de største – har vært skuffende.

Rapporten analyserer årsakene til disse ulikhetene i den økonomiske utviklingen. Til dette brukes en rekke analyseteknikker til å kartlegge dynamikken i tilpasningen i euroområdet. Målsettingen er å identifisere mulige policy-lærdommer som kan bidra til å sikre et stadig mer effektivt fungerende euroområde fremover. Dette kan være relevant i tre ulike sammenhenger:

1. For å forstå hvordan tilpasningsutfordringene best kan adresseres.
2. For å sikre at fremtidige medlemmer kan trekke lærdommer fra erfaringene.
3. For å sikre at euroområdet fortsatt kan håndtere ”globalt stress”.

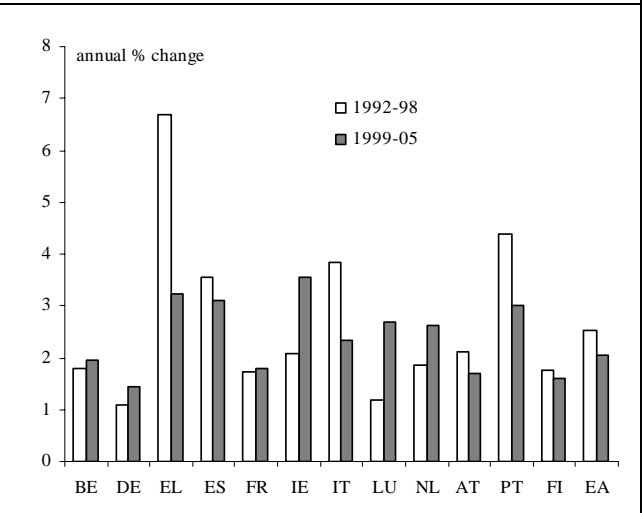
Selv om vekstforskjellene er redusert under oppsvinget de siste kvartalene, er den underliggende trenden fortsatt klart til stede. Det samme gjelder forskjeller i konkurransevne og inflasjon. Se nedenstående figurer.

Graph 1: Real GDP growth rate, averages 1992-98 and 1999-2005

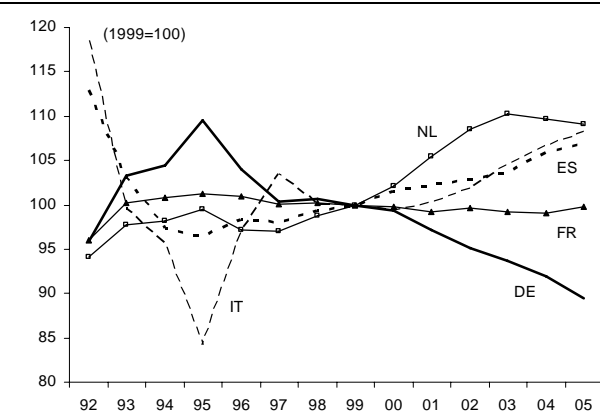
Source: Commission Services

Graph 2: HICP inflation rate, averages 1992-98 and 1999-2005

Source: Commission Services

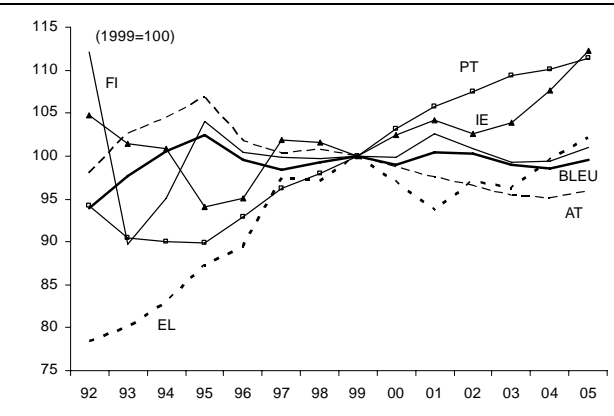
Graph 3: Real effective exchange¹ rate vis-à-vis the rest of the euro area (1999=100) – Germany, Spain, France, Italy and the Netherlands

Note: 1 - Index based on nominal unit labour costs in the total economy

Source: Commission Services

Graph 4: Real effective exchange¹ rate vis-à-vis the rest of the euro area (1999=100) – BLEU, Greece, Ireland, Austria, Portugal and Finland

Note: 1 - Index based on nominal unit labour costs in the total economy

Source: Commission Services

Som det fremgår, utmerker Tyskland seg med en klart styrket konkurransevne (basert på enhetslønnskostnader) siden innføringen av euro i 1999. Den tapte konkurransevnen etter gjenforeningen er således mer enn oppveid. Driftsbalansen overfor utlandet er snudd fra et underskudd på 0,8 pst. av BNP i perioden 1997-2001 til et overskudd på 4-5 pst. Den økonomiske veksten i gjenopprettingsfasen har vært lav, i første rekke som en følge av svak stigning i forbrukernes kjøpekraft. Pengepolitikken har i deler av perioden vært for stram (særlig da inflasjonen var langt under eurogjennomsnittet med tilsvarende høyere realrenter.)

En rekke land har tapt konkurransevne i samme periode, særlig Portugal, Italia, Spania, Irland og Nederland. Mens Irland og Spania har opprettholdt solid økonomisk vekst i denne perioden og Nederland er i ferd med å rett opp konkurransevnetapet fra overopphetingen rundt årtusenskiftet, er Kommisjonen meget bekymret for utviklingen i Italia og Portugal. De to landene har hatt euroområdet laveste økonomiske vekst i perioden 2002-06 med gjennomsnittlig ½ pst. Portugal trakk i en tidlig fase fordelene av reduserte renter og valutastabilitet, men mangel på strukturreformer og finanspolitisk disiplin har ført landet inn i store økonomiske problemer. I Italia er det også påkrevd med strukturreformer for å øke produktiviteten, som har falt sterkt, og finanspolitisk konsolidering. Det er markerte forskjeller mellom Irland og Portugal, som begge har vært fattige land med naturlig høyere vekst (catching-up). Mens Irland har hatt en meget rask reell konvergens som har gitt et BNP per capita på langt over gjennomsnittet i euroområdet, har Portugal ikke hatt reell konvergens i det hele tatt siden årtusenskiftet. Forskjellen kan i hovedsak tilskrives forskjell i finanspolitikken og strukturreformer.

Spania fikk på samme måte som Portugal et "løft" da rentene falt markert i forbindelse med innføringen av euro. Spania har hatt meget sterk vekst i hele perioden siden 1999. En vesentlig forskjell mellom de to landene har vært at Spania har brukt de lavere statlige renteutgiftene til konsolidering og ført en sunn finanspolitikk (stort sett balanserte budsjetter). Konkurransevnen er likevel svekket som følge av mangel på reformer. Landet har således pådradd seg et driftsbalanseunderskudd som raskt nærmer seg 10 pst. av BNP. Problemet understrekes av at underskuddet ikke motsvares av tilsvarende inngående direkteinvesteringer (FDI).

Nederlands opp- og nedtur i perioden 1997-2005 trekkes frem som et eksempel på en "normalutvikling" for et velutviklet land som kommer i ubalanse. Da økonomien kom inn i en sterk vekstperiode, var den felles pengepolitikken ikke tilpasset situasjonen. Inflasjonen steg til langt over gjennomsnittet for euroområdet. Den felles pengepolitikken medførte negative realrenter i en økonomi som allerede var overopphet.

De nederlandske erfaringene er en naturlig følge av å delta i en valutaunion, som bidrar til å forsterke oppturer og nedturen (prosyklisk politikk) sammenlignet med å ha nasjonal pengepolitikk.

Uten nasjonal pengepolitikk og uten bruk av andre politikkinstrumenter, som i Nederlands tilfelle, bringes konjunkturutviklingen tilbake på sporet igjen gjennom tap av konkurransevne slik Nederland fikk erfare i 2003 og 2004 med nær nullvekst. Denne utjevningmekanismen kalles "konkurransevne-kanalen". Denne kanalen, som ventes å ville være dominerende på mellomlang sikt, burde sikre en dynamisk stabil tilpasningsprosess i ØMU.

Analysene viser også at lønns- og prisfastsettingen påvirker effektiviteten i tilpasningsprosessen. Igjen vises det til erfaringer fra Nederland, Portugal og Italia, der det var betydelig treghet i lønnstilpasningen ved konjunkturavmatningen fra 2002. Euroområdet er generelt kjennetegnet ved treghet i å justere prisene, særlig i tjenestesektoren. Dette er et tegn på manglende konkurranse. I tjenestesektoren er kun 20 pst. av prisendringene nedover, mens den tilsvarende andelen i produktmarkedene er 40 pst.

På bakgrunn av analysene trekker Kommisjonen frem følgende som må gjennomføres for å sikre et sterkt og stabilt euroområde:

- Eurolandene må intensivere arbeidet med strukturreformer. De nasjonale reformprogrammene som er utarbeidet i forbindelse med den revitaliserte Lisboastrategien for vekst og sysselsetting viser at landene er klar over behovet, men det er gjennomføringen som virkelig teller.
- Regjeringene må bli mer ambisiøse mht. konsolidering av offentlige budsjetter. Særlig er dette viktig nå under høykonjunkturen, både for å skape spillerom i finanspolitikken i neste lavkonjunktur og av hensyn til den langsiktige bærekraften. Kvaliteten på budsjettene må også bedres ved å øke bevilgningene til vekstfremmende tiltak som FoU, innovasjon, kunnskap mv.
- Selv om det er gjort betydelige fremskritt i å integrere finansmarkedene, vil fortsatte bestrebelser ytterligere bidra til å dempe virkningene av økonomiske sjokk. Kommisjonen ønsker også det nylig vedtatte Tjenestedirektivet velkommen og håper det kan bli implementert i medlemslandene så snart som mulig.
- Lønnsutviklingen må reflektere produktivitetsutviklingen. Dette innebærer behov for større forståelse i regjeringer og fagforeninger om at de deltar i en økonomisk og monetær union.
- Euroområdet styresett (governance) må bedres for å sikre nærmere koordinering av de nasjonale budsjettene og reformer som gir gjensidige fordeler. Dette skal skje ved videreutvikling av koordineringsinstrumentene både på euro-nivå og nasjonalt.
- I stedet for å beskyldte euroen for alle økonomiske problemer, må innbyggerne i stedet overbevises om euroens fordeler gjennom den oppnådde makroøkonomiske stabiliteten, gunstige finansmarkeder (lave renter) med lavere kostnader for offentlige finanser, bedrifter og personer.
- Videre er det av avgjørende betydning at politikken utformes i lys av de erfaringene ulike land har hatt ved overgangen til euro. Dette vil ikke minst gjelde nye euroland. En viktig konklusjon fra analysene er at de nye EU-landene ikke bør delta i ØMU før de er klare. Innføringen av euro vil skje i et fullstendig liberalisert kapitalmarked. Lærdommene fra blant annet Spania og Portugal, der kapitalinngangen gikk til privat konsum og boligbygging, er viktige å ta med seg.

Lenken til rapporten finnes [her](#)

Under pressekonferansen i forbindelse med offentliggjøringen av rapporten understreket kommissær Almunia at strukturreformer og en ansvarlig finanspolitikk er de viktigste virkemidlene for å bringe eurolandene tettere sammen og å unngå spenninger som følge av et euroområde med flere hastigheter. Han antydte at medlemslandenes koordinering av den økonomiske politikken kan bli bedre ved å utvide de uformelle finansministerdiskusjoner (Eurogruppens møter) med opprettelse av mer formelle strukturer for å gjennomføre reformer og å sikre finanspolitisk ansvar i medlemslandene. Kommissæren ønsket å se nærmere på disse problemstillingene frem til tiårsjubileet i 2009.

4 Euro - fem år med sedler og mynter

Ved årsskiftet rundet euro fem år som fysisk valuta. Slovenia, som medlem nummer 13, innførte euro fra samme tidspunkt.

Innføringen av euro har vært en suksess. Verdien av sedler og mynt i omløp er over 600 milliarder euro, herav 10-20 pst. utenfor euroområdet. Euro brukes som parallellvaluta for

internasjonale betalinger, til spareformål for ikke-euroborgere og som betaling på turiststeder i hele verden. Euroen har passert US dollar som verdens største valuta.

Mentalt er overgangen til euro en gradvis prosess. De siste spørreundersøkelsene viser at 57 pst. av euroborgerne vurderer dagliginnkjøp i euro, 22 pst. (40 pst. ved store innkjøp som bolig og bil) i den tidligere valutaen og 21 pst. ingen av de to.

Over to tredeler av euroborgerne er fornøyd med fellesvalutaen. Samtidig er det en utbredt (om enn avtakende) misforståelse at euroinnføringen har ført til økt inflasjon. Kommisjonen mener dette kan skyldes de negative inntrykkene som ble skapt ved utidige prisøkninger i enkelte sektorer og enkelte land ved overgangen i 2002, samt den psykologiske tendensen til å legge mer merke til prisøkninger enn reduksjoner (som har funnet sted innen elektronikk, personlig it-utstyr, teletjenester mv.). Samtidig er befolkningen ikke fullt ut klar over fordelene ved euro.

Kommisjonen, som benytter femårsjubileet til å søke å rette opp dette inntrykket, har angitt følgende fordeler ved euro:

- I mange av medlemslandene har inflasjonen og rentenivået aldri vært så lavt over så lang tid.
- Tidligere tiders valutakriser og valutaspekulasjoner har vært unngått som følge av at euroen er stabil og sterk med blant annet billigere import som resultat.
- Handel og investeringer internt i euroområdet har økt. Dette har medført mindre avhengig av økonomisk utvikling utenfor.
- Reiser er enklere og billigere.
- Prisgjennomsiktigheten og dermed konkurransen har økt.

Informasjon på alle nivåer, særlig fra nasjonale myndigheter, er nødvendig for å få frem disse fordelene og å rette opp de utbredte feilaktige, negative inntrykkene.

5 Pengepolitikken/diskusjon om rollefordelingen mellom ECB og Eurogruppen

Etter at ECB hadde holdt *styringsrenten* uendret siden juni 2003, ble denne økt fra 2 til 2¼ pst. 1. desember 2005. Etter dette har renten blitt satt opp med nye 25 basispunkter ved fem anledninger slik at den nå er 3½ pst., som er det høyeste nivået på fem år. Foreløpig siste økning ble vedtatt 7. desember 2006.

Etter det siste rentemøtet uttalte sentralbanksjef Trichet at pengepolitikken fortsatt bidrar til å stimulere den økonomiske utviklingen og at ECB vil være i konstant beredskap. Han la til at banken vil "monitor inflation developmens very closely"⁷, som hittil har vært ansett som kodeordet for en ny renteheving om to måneder. Men samtidig skapte Trichet forvirring blant "signaltolkerne" ved å antyde at en forventning om en ny økning i februar ville være en feiltolkning. Med utgangspunkt i hans utsagn under samme pressekonferanse om at tempoet i fremtidige økninger vil avhenge av tilgjengelige økonomiske data, vurderes det i lys av den senere tids positive statistikk og indikatorer ikke som utenkelig at økningen likevel kan finne sted allerede i februar. Den sterke pengemengdeveksten (M3 økte i tolvårsperioden til

---

⁷ De øvrige kodeordene har vært "monitor closely" om en renteheving tre måneder frem i tid og "strong vigilance" én måned før en økning.

november med 9,3 pst., som er den sterkeste veksten siden 1990) tilsier også en tidlig renteøkning⁸.

Selv om det også i andre halvår 2006 har vært uttrykt ønske om mer politisk innflytelse over ECB, er tonen langt mer dempet enn i første halvår da det var en til dels "høylytt" debatt mellom de to "Mr. Euro'ene" – Eurogruppeformann Jean-Claude Juncker (den politiske) og sentralbanksjef Jean-Claude Trichet (den monetære). Juncker har – med særlig støtte fra Frankrike – tatt til orde for en nærmere dialog mellom ESB og Eurogruppen for å bedre koordineringen mellom finanspolitikken og pengepolitikken. Trichet og andre av ECBs direksjonsmedlemmer har bestemt avvist forslag om dette under henvisning til at det allerede finnes faste kontaktpunkter, jf. at sentralbanksjefen eller en annen fra direksjonen deltar i Eurogruppens møter og Eurogruppens formann deltar i ESBs styremøter.

En ny styrking av euroen utover høsten 2006 til sitt høyeste nivå i forhold til dollar på nær to år, førte til ny diskusjon om rollefordelingen. Franske politikere med statsminister de Villepin i spissen har jevnlig tatt til orde for at finansministrene må overta *styringen av valutapolitikken*. De to franske presidentkandidatene har uttrykt at ECB fokuserer på inflasjon på bekostning av økonomisk vekst. Under Eurogruppens siste diskusjon om saken før årsskiftet fikk det franske synet støtte fra Spania, som tok til orde for "collective vigilance" for å korrigere valutakursen. Dette er et signal til ECB om at styringsrenten må holdes i ro ettersom eurostyrkingen kan bidra til lavere vekst. Den nederlandske finansministeren, Gerrit Zalm (som gikk av høsten 2006), har vært den tradisjonelt sterkeste motstanderen mot å blande seg opp i ECBs uavhengighet og rollefordelingen.

Når det gjaldt *valutakursutviklingen* var den generelle stemningen under ovennevnte møte i Eurogruppen at det var lite å bekymre seg over så lenge euroen ikke styrket seg ytterligere. Samtidig uttrykte finansministrene, som ved en rekke tidligere anledninger, at "overdrevent ustabile og uforutsigbare valutabevegelser ikke er ønskelige av hensyn til den økonomiske veksten". Under pressekonferansen opplyste Juncker at man ville følge utviklingen nøye i tiden fremover. Kursforholdet har siden holdt seg stabilt på i overkant av 1,30 dollar pr. euro.

Under en *høring i Europaparlamentets Økonomiske og monetære komité* 20. desember avviste sentralbanksjef Trichet at beskyldningene fra franske politikere om at ECBs pengepolitikk forårsaket nullvekst i landet i tredje kvartal 2006. Han fremførte videre at sist tilgjengelige opinionsundersøkelser viser at 75 pst. av franskmennene og 73 pst. av euroborgerne svarer bekreftende på spørsmålet om "det er viktig for ECB å være uavhengig av regjeringer for å sikre prisstabilitet". Trichet fikk klar støtte fra liberale og konservative talsmenn om behovet for en sterk og uavhengig ECB og at bankens pengepolitikk har vært "konsekvent og riktig". Komiteens franske leder, sosialistgruppens Pervenche Berès, ønsker på sin side økt koordinering i den økonomiske politikken i euroområdet og mer makt til Eurogruppen.

6 Utvidelse av euroområdet

I løpet av høsten har Kommisjonen lagt frem to rapporter om arbeidet med å utvide euroområdet:

- Rapport om landenes praktiske forberedelser til å innføre euro (10.11.06).

---

⁸ I OECDs siste rapport om euroområdet (offentliggjort 4.1.2007) uttales følgende om ECBs vektlegging av utviklingen i pengemengden: "Its risk assessment is influenced by the recent strong growth in money and credit aggregates, although there are questions about how reliable they are as guides for policy."

- Konvergensrapporter (5.12.06). ECB la parallelt frem sin rapport.

Rapport om landenes praktiske forberedelser til å innføre euro

Fjorårets rapport om de praktiske forberedelsene, som var den fjerde i rekken, fokuserer på Slovenias siste forberedelser før euroinnføringen fra 1.1.2007 og ditto i Malta og Kypros med sikte på en overgang ett år senere. Slovenia omtales i eget avsnitt nedenfor i forbindelse med den faktiske innføringen i disse dager.

De øvrige landene hadde planer om å innføre euro i perioden 2008-2010, men disse er nå i hovedsak forlatt. Litauen, som ikke kom gjennom nåløye med sikte på euro fra 1.1.2007, sliter sammen med de to øvrige baltiske statene med høy inflasjon. Alle tre har derfor måttet oppgi sine ambisiøse mål. Nye måldatoer er ikke satt for noen av disse, men det har vært spekulert i muligheten for en felles innføring i 2010. Også Tsjekkia, Polen og Ungarn står nå uten måldatoer, men det er grunn til å anta at euro først blir innført en god stund etter 2010. Det eneste landet som fortsatt holder fast ved tidligere dato, er Slovakia med 1.1.2009. I Sverige ble alle forberedelser til euroinnføring stilt i bero etter folkeavstemningen i september 2003.

Naturlig nok har Kypros og Malta kommet lengst i forberedelsene. Maltas praktiske forberedelser og landets overgangsplan vurderes av Kommisjonen som både detaljert og grundig. Kypros' overgangsplan ble i rapporten vurdert å være utilstrekkelig detaljert på en rekke punkter. Fremdriften i det praktiske arbeidet varierer betydelig i de øvrige landene. De tre baltiske landene og Slovakia har allerede vedtatt relativt detaljerte overgangsplaner. De største landene - Polen, Ungarn og Tsjekkia - er kommet kort.

Felles for samtlige land som har vurdert spørsmålet (alle unntatt Polen og Sverige) er at euro skal innføres som "big bang" ved at sedler og mynt blir tilgjengelige samtidig med at euroen tas i bruk som landets valuta (dvs. uten overgangsperiode som dagens euroland hadde). Det legges videre opp til en meget kort periode med både euro og nasjonale penger – fra to uker til én måned. Perioden med angivelse av to prissett på regninger mv. blir også gjennomgående kortere enn i de første eurolandene. De fleste landene har også gjort anslag på behovet for euromynter og -sedler, samt vedtatt mønsteret på myntenenes nasjonale side (varierende fra ett til åtte ulike mønstre).

Rapporten inneholder også en oversikt over *befolkningens holdning til å bytte ut nasjonal valuta med euro* i de aktuelle landene. Samlet sett er man mer positiv nå enn i 2004 og 2005, men litt mer negativ enn i april 2006. Situasjonen varierer betydelig mellom land. I Slovenia er over 70 pst. positive til et slikt skifte, mens 64 pst. er negative i Latvia. Generelt er skepsisen stor i Baltikum. Vi skal videre merke oss at i Kypros, som planlegger innføring av euro om ett år, er 58 pst. av befolkningen negativ og 32 pst. positiv til å skifte ut valutaen.

Konvergensrapporter

Kommisjonen og ECB offentliggjorde sine respektive *konvergensrapporter* 5. desember. Slike rapporter skal (iht. EU-traktatens art. 121) utarbeides minst annet hvert år for "medlemsland med dispensasjon", dvs. land som ikke har innført euro og heller ikke har særlig unntak slik Danmark og Storbritannia har.

Rapportene skal vurdere om land med dispensasjon fra å innføre euro oppfyller følgende fem krav:

- Om lovgivningen er forenlig med EF-traktaten, herunder om sentralbankens uavhengighet.
- Den gjennomsnittlige prisstigningen det siste året skal ikke ha ligget mer enn 1,5 prosentpoeng over de (høyest) tre EU-landene med lavest inflasjon. Referanseverdien er 2,8 pst. (basert på inflasjonen i Polen, Finland og Sverige).
- Ikke være underlagt prosedyren for for store budsjettunderskudd (EU-traktatens art. 104.6, som bygger på kriteriene om maksimalt 3 pst. underskudd og 60 pst. offentlig gjeld som andel av BNP).
- Deltakelse i valutakursmekanismen ERM II og holdt valutakursen innenfor de normale svingningsmarginene i denne i minst to år uten alvorlige spenninger.
- Gjennomsnittlige langsiktige renter det siste året skal ikke ha ligget mer enn 2 prosentpoeng over de (maksimalt) tre EU-landene med lavest inflasjon. Referanseverdien her er 6,2 pst.

I tillegg vurderes andre forhold, som produkt- og finansmarkedsintegrasjon, samt utviklingen i betalingsbalansen overfor utlandet.

Forrige ordinære rapport kom ut i oktober 2004. Etter anmodning fra myndighetene i *Slovenia og Litauen* ble disse to landene vurdert i *egne konvergensrapporter i mai 2006*. Begge land oppfylte klart alle kravene for medlemskap unntatt inflasjonskriteriet. Her lå Slovenia med 2,3 pst. under referanseverdien på 2,63 pst. i perioden april 2005-mars 2006, mens Litauen med 2,7 pst. lå mindre enn ett tidels prosentpoeng over. En av grunnene til at man var avvisende til litauisk medlemskap var at prisstigningen har ligget over referanseverdien hele det siste året og at det er betydelig risiko for at dette ville være tilfellet også i tiden fremover⁹. Som kjent, førte gjennomgangen av de to landene til at Slovenia innførte euro fra 1.1.2007, mens Litauens søknad ble avvist.

I kjølvannet av avslaget for Litauen oppsto en bitter diskusjon på høyeste politiske nivå (blant annet med beskyldninger om *A- og B-lag i EU*). Det ble blant annet fremført at man hadde sett gjennom fingrene med et så sentralt kriterium som offentlig gjeld da dagens euroland (særlig Hellas, Italia og Belgia) kvalifiserte seg for eurodeltakelse, mens Litauen ble stanset på grunn av noen få hundredeler i en langt mindre sentral størrelse for den langsiktige deltakelsen i eurområdet. Etter anmodning fra en rekke av de nye EU-medlemslandene hadde Ecofin i oktober 2006 en gjennomgang av Maastricht-kriteriet om prisstabilitet, der det ble fastslått at EF-traktaten ikke skal foreslås endret, samt at Kommisjonen og ECB fortsatt skal utarbeide konvergensrapportene med analyser om Maastricht-kriteriene er oppfylt. Kritikken fra nye EU-medlemmer av tolkningen og anvendelsen av kriteriet ble avvist av eksisterende euromedlemmer, ESB og Kommisjonen.

Kommisjonens og ECBs konvergensrapporter i desember 2006 omfatter ni land (Sverige og de ti nye EU-medlemmene fra 2004 unntatt Slovenia og Litauen).

Som det fremgår av tabellen nedenfor, oppfyller ingen av de ni landene kravene til lovgivningen, mens kun Estland oppfyller kravet mht. valutakurs. I alle land med unntak av Ungarn er den langsiktige renten under referanseverdien. Sverige, Estland, Polen og Kypros oppfyller tre av kravene, mens Ungarn ikke oppfyller noen.

⁹ Inflasjonen i Litauen har senere økt markert. En tilsvarende beregning basert på oktobertall viser at avstanden har økt til 0,7 prosentpoeng (3,5 vs. 2,8 pst.).

Sammenlignet med konvergensrapportene i 2004 har flere land gjort fremskritt mht. økonomisk konvergens. I enkelte land har det imidlertid vært betydelige tilbakeskritt. I flere land ligger nå inflasjonen lenger over referanseverdien enn tidligere, samtidig som særlig Ungarn har hatt en meget negativ utvikling i budsjettunderskuddet. Samlet er det imidlertid flere land som oppfyller budsjettkravet nå enn ved forrige korsvei.

Land	Forenlig lovgivning	Prisstabilitet	Offentlige budsjetter	Valutakurs	Langsiktige renter
Estland	nei	nei	ja	ja	ja ¹⁰
Kypros	nei	ja	ja	nei	ja
Latvia	nei	nei	ja	nei	ja
Malta	nei	nei	nei	nei	ja
Polen	nei	ja	nja ¹¹	nei	ja
Slovakia	nei	nei	nei	nei	ja
Sverige	nei	ja	ja	nei	ja
Tsjekkia	nei	ja	nei	nei	ja
Ungarn	nei	nei	nei	nei	nei
SUM	0	4	4-5	1	9

Kypros synes å ha kommet lengst ved at landet oppfyller tre av kriteriene samtidig som det er lagt frem lovforslag for å fjerne "lovgivningshinderet" om sentralbankuavhengighet og ved at valutakurskravet ventes oppfylt i mai 2007 når landet har vært i ERM II i to år. Hittil har kursen ligget nær sentralverdien. I Kypros' oppdaterte konvergensprogram fra desember 2006 ventes dagens budsjettunderskudd på om lag 2 pst. av BNP å bli redusert til nær balanse i 2010. Den offentlige gjelden ventes å falle raskt fra om lag 70 pst. av BNP i 2005 via 60 pst. i 2007 til under 50 pst. av BNP i 2009.

Selv om kun ett av de fem kriteriene oppfylles, vurderes også *Malta* å være på god vei til å kunne delta fra 2008. Situasjonen mht. valutakurs og lovgivning er den samme som for Kypros. Kommisjonens høstprognose anslår at Maltas budsjettunderskudd kommer under referanseverdien i 2006 samtidig som den offentlige gjelden, som er over referanseverdien på 60 pst. av BNP, avtar mot denne. I Maltas oppdaterte konvergensprogram fra desember 2006 anslås det offentlige underskuddet å bli snudd til et overskudd i 2009. I samme periode anslås gjelden å falle fra nær 70 pst. av BNP til like under 60 pst. av BNP. Videre har inflasjonen vært sterkt fallende de siste månedene slik at kravet nå ville vært oppfylt.

I en *generell betraktning i ECBs rapport* understrekes at når oppfyllelse av konvergenskriteriene vurderes, må disse være opprettholdbare og ikke bare nås på bestemte tidspunkter. For å fremme en høy grad av vedvarende konvergens kreves det ytterligere betydelige anstrengelser i de berørte landene. Dette gjelder først og fremst behovet for å oppnå og fastholde prisstabilitet i forbindelse med faste valutakurser vis a vis euro og behovet for å oppnå og opprettholde sunne offentlige finanser. Behovet for varige politikktilpasninger skyldes flere forhold:

¹⁰ I Estland finnes ikke langsiktige statsobligasjoner eller tilsvarende verdipapirer på grunn av den lave statsgjelden, men det er ingen grunn til å tro at landet ikke ville oppfylle kravet.

¹¹ Polen oppfyller budsjettkravet i både 2005 og 2006. Underskuddet øker imidlertid fra vel 2 pst. av BNP i 2006 til 4 pst. i 2007 som følge av Eurostats beslutning i 2004 som innebærer at individuelle aktuariske fondsbaserte pensjonsordninger fra april 2007 ikke lenger skal inngå i medlemslandenes offentlige finanser. Overskuddet i ordningen vil således ikke inngå i budsjettbalansen fra og med 2007. Justeringen svarer til 2 pst. av BNP.

- Forholdsvis store offentlige sektorer (offentlige utgifter som andel av BNP) sammenlignet med land med tilsvarende inntektsnivå per capita.
- Antatt store demografiske endringer ("eldrebølgen" slår hardt inn i mange av de aktuelle landene).
- Betydelige fremtidige finanspolitiske forpliktelser i en rekke land.
- Høy arbeidsledighet og lav sysselsettingsgrad i flere land.
- Store underskudd på betalingsbalansens løpende poster, som kun delvis dekkes av inngående direkteinvesteringer (FDI) i flere av landene.
- Problemer i mange av landene med overgangen til markedsøkonomi.
- Inntektskonvergens kan bidra til ytterligere press oppover på prisene eller den nominelle valutakursen.

Innføring av euro i Slovenia

1. januar 2007 innførte Slovenia – som trettende land - euro som valuta. Med sine to millioner innbyggere er Slovenia euroområdetets nest minste land. Landets bruttonasjonalprodukt (BNP) svarer om lag til 1/2 pst. av euroområdetets samlede BNP.

Som nevnt ovenfor, viste meningsmålinger som Kommisjonen gjorde i september i forbindelse med den siste rapporten om den praktiske gjennomføringen, at over 70 pst. av Slovenias innbyggere er positive til euroen. Samtidig fryktet imidlertid et betydelig flertall (66 pst.) prisøkninger ved overgangen. Det ble ikke avtalt en atferdskode (code of conduct) mellom detaljhandelen og forbrukerorganisasjonene for å styrke tilliten til prisstabiliteten, slik Kommisjonen har tatt til orde for. 93 pst. av bedriftene har imidlertid i en spørreundersøkelse svart at de ikke akter å sette opp prisene ved overgangen.

Innføringen av euro skjer ved såkalt "big bang" ved at sedler og mynt ble tilgjengelige samtidig med at euroen ble tatt i bruk som landets valuta. Omregningskursen er 239,64 tolar pr. euro, som var identisk med sentralkursen i ERM II.

Perioden med både euro og tolar skal kun være 14 dager. Betaling skal kunne skje i begge valutaene, mens vekslepenger kun skal være i euro. 15. januar vil tolar forsvinne som betalingsmiddel. Perioden med angivelse av to prissett på regninger mv. er 1.3.2006-30.6.2007. Gratis omveksling av tolar kan skje i kommersielle banker til 1. mars 2007. Sentralbanken vil gjøre det samme for mynter til 2016 og i en ikke-tidsbegrenset perioder for sedler.

Innføringen av euro synes å ha vært vellykket og uten praktiske problemer. I løpet av det første døgnet var over 90 pst. av alle veksleautomater og minibanker klar for euro. Banktransaksjoner og bankterminaler fungerte uten problemer fra første bankdag etter nyttår (3. januar). En spørreundersøkelse om kvelden den 4. januar viste at 39 pst. av slovenerne kun hadde euro i lommeboken og ytterligere 31 pst. hadde kun noen få tolar-sedler igjen. På samme tidspunkt skjedde over halvparten av all kontantbetaling i euro. Tolar synes å ville forsvinne fra omløp før 14 dager er gått.

Innen enkelte sektorer, særlig i parkeringsanlegg i enkelte byer, enkelte hurtigmatutsalg og snackbarer, samt enkelte aviser og tidsskrifter, har gjennomført store prisøkninger. Myndighetene oppfordrer til at disse blir rapportert slik at navnene kan bli offentliggjort. Hvorvidt de særlige prisøkningene er av et slikt omfang at de vil påvirke konsumprisindeksen, gjenstår å se.

Slovenia blir det første landene til å prege euromynter med den nye fellessiden for myntene fra 2 euro til 10 eurocent fra å omfatte kun 15 land til hele Europa (inklusive Norge) fra det tidspunkt det første av de nye EU-medlemmene innførte euro. Den nye fellessiden ser slik ut:

De fleste av de øvrige eurolandene vil følge etter i løpet av 2007. Siste frist for å gå over til ny fellesside er ved utgangen av 2008.

7 Lisboastrategien

Som kjent, ble *Lisboastrategien lagt om våren 2005* etter at midtveisgjennomgangen hadde vist at strategien etter fem år hadde gitt heller beskjedne resultater og at utsiktene for å nå målet om å være den mest konkurransedyktige økonomien i 2010 var umulig.

Etter omleggingen vil oppfølging og rapportering skje på to nivåer: I medlemslandene gjennom de nasjonale reformprogrammene og på EU-nivå gjennom et ”Lisbon Action Programme”. Ansvar for oppfølgingen ligger nå enda klarere hos medlemslandene ved at de selv skal utarbeide reformprogram basert på de såkalte ”integreerte retningslinjene” (som omfatter De overordnede retningslinjene for den økonomiske politikken (makro og mikro) og Sysselsettingsretningslinjene) for perioden 2005-08 . De nasjonale reformprogrammene ble utarbeidet høsten 2005. Programmene går over en treårsperiode, med statusrapport om fremdriften hver høst – første gang i 2006. Kommisjonen legger opp til en tett bilateral dialog med medlemslandene om oppfølgingen.

Ecofin behandlet 28. november 2006 *Lisboastrategiens multilaterale overvåking*, basert på den årlige rapporten fra Komiteen for økonomisk politikk (EPC) om medlemslandenes og EUs samlede strukturpolitikk. Rapporten tar for første gang for seg medlemslandenes fremskritt i å gjennomføre egne nasjonale reformprogrammer og oppfølgingen på fellesskapsnivå. Denne gangen er det foretatt en horisontal gjennomgang på fire hovedområder: energi, arbeidsmarkedet, innovasjon og FoU, samt reduksjon i administrative byrder og bedre regulering. Formålet med rapporten er å kunne gi et tidlig innspill om fremdriften på sentrale områder innen Lisboastrategien som et bidrag til Kommisjonens årlige fremdriftsrapport (jf. nedenfor) og til vårtoppmøtet. Det har vært lagt vekt på å identifisere beste praksis og utfordringene innen disse områdene.

EPCs vurdering er at det er gjort fremskritt i Lisboastrategien. Det er viktig å utnytte den sterke økonomiske veksten enda bedre til budsjettkonsolidering og reformer. På innovasjonsområdet behøves økte private investeringer og økt vekt på effektivitet. I

arbeidsmarkedet er det fortsatt et betydelig behov for reformer for å nå målet om 70 pst. sysselsetting innen 2010. Energimarkedene er heller ikke tilstrekkelig integrerte. Arbeidet med å bedre regelverket og redusere administrative byrder viser fremskritt, og momentum i arbeidet må opprettholdes.

Ecofin understreket at det er behov for ytterligere reformer både i arbeids-, energi- og finansmarkedet. Videre ga finansministrene støtte til at det bør gis landspesifikke anbefalinger. Det ble også tatt til orde for å legge mer vekt på kvalitet i offentlige utgifter.

Under pressekonferansen etter møtet la formann Heinäluoma også til at reformene var i ferd med å vise seg i høyere potensiell BNP-vekst. Kommisjonen kom med tilsvarende antydninger i høstprognosen, jf. punkt 1 ovenfor.

Kommisjonen la 12. desember 2006 frem sin årsrapport ("Vekst og sysselsetting – et år med gode resultater") om fremdriften i Lisboastrategien, som er Kommisjonens innspill til vårtoppmøtet i mars 2007. Hovedbudskapet i rapporten er at det sterke økonomiske oppsvinget gir en enestående mulighet til å sette fart på reformene. Rådet oppfordres til å vedta anbefalinger til hvert enkelt medlemsland for å bistå dem i reformarbeidet.

Barroso sa under presentasjonen av rapporten at EU har begynt å innstille seg på de endringer som kan opprettholde det pågående økonomiske oppsvinget. I rapporten gir Kommisjonen spesifikke anbefalinger til hvert enkelt land slik at Rådet og EU-landene i fellesskap kan bli enige om hva hvert enkelt land skal gjøre - og så gjøre det!

Bildet som tegnes i rapporten er mer positivt enn i de senere år fordi reformene begynner å gi resultater. Det understrekes imidlertid samtidig at reformarbeidet fortsatt er på et tidlig stadium. Videre er de enkelte EU-lands økonomier innbyrdes avhengig av hverandre slik at fremgang i en økonomi bidrar til å skape fremgang i de andre lands økonomier. Det vil derfor være til gagn for alle medlemsland dersom etternølere i reformarbeidet gjør ekstra anstrengelser.

Noen hovedkonklusjoner i rapporten:

- Det har de senere årene vært gjort fremskritt innen FoU og innovasjon, lovgivning og vilkår for næringslivet, spesielt for små og mellomstore bedrifter.
- Det har skjedd viktige fremskritt mht. å styrke medlemslands offentlige finanser for bedre å kunne håndtere de ventede økningene i aldersrelaterte utgifter (budsjettkonsolidering og reformer i pensjonssystemer og helsevesen). Dette arbeidet må fortsette.
- Svak konkurranse i mange markeder, særlig innen nettverkstjenester (bl.a. energi) hemmer utviklingen i EU.
- I arbeidsmarkedet er det iverksatt en rekke tiltak som fører økt sysselsetting og lavere arbeidsledighet. Ideen om arbeidsmarkedsreformer etter den såkalte flexicurity-modellen vinner økt tilslutning, men så langt har disse i liten grad blitt gjennomført i praksis. Etter Kommisjonens vurdering handler ikke EU raskt nok for å løse de to problemene som henger nært sammen; på den ene side et lite fleksibelt arbeidsmarked som hindrer konkurranseevnen, og på den andre siden oppdeling av arbeidstagerne i en gruppe med faste kontrakter og stor trygghet i ansettelsesforholdet og en annen gruppe med tidsbegrensede kontrakter med liten eller ingen sikkerhet.

Rapporten tar også for seg medlemslandenes oppfølging av de fire prioriterte områdene som stats- og regjeringssjefene vedtok på toppmøtet våren 2006:

- Innen kunnskap, FoU og innovasjon er Kommisjonen tilfreds med medlemslandenes økte engasjement innen FoU, men mer må gjøres når det gjelder innovasjon.
- Om rammebetingelser for næringslivet uttrykkes at det har vært brukbar fremdrift på etableringen av "one-stop shops" for å starte opp nye bedrifter, det har blitt lettere å ansette den første medarbeideren og det er fremdrift i å bygge opp utdanning i entreprenørskap. Det europeiske råd oppfordres til å vedta at alle medlemsland bør redusere næringslivets administrative byrder med 25 pst. innen 2012 (basert på et detaljert forslag fra Kommisjonen, som vil bli lagt frem i januar 2007). I tillegg vil Kommisjonen om kort tid legge frem analyser om hvordan markedene fungerer innen viktige vare- og tjenestesektorer.
- Det har vært svak fremdrift mht. å innføre "flexicurity" i arbeidsmarkedene. Kommisjonen gjennomfører for tiden en bred høring om et forslag som skal danne grunnlaget for en meddelelse (communication) sommeren 2007. Målet er å oppnå enighet om felles prinsipper som EU-landene kan benytte for å gjennomføre "flexicurity"-tiltak tilpasset sine nasjonale utgangspunkt.
- Når det gjelder energi og klimaendringer understrekes betydningen av den kommende energipakken (Strategic European Energy Review – SEER, som kommer 10.1.07), revisjonen av kvotehandelen med klimautslipp, fullføring av det indre marked for energi (inkludert fornybare energikilder), samt å sikre at EU-landene, Kommisjonen og berørte parter forsøker å få næringsliv og borgere til å endre atferd.

Med utgangspunkt i Kommisjonens rapport vil Ecofin og andre rådsformasjoner utarbeide sine innspill til vårtoppmøtet i mars.

EU-del
Bjarne Stakkestad